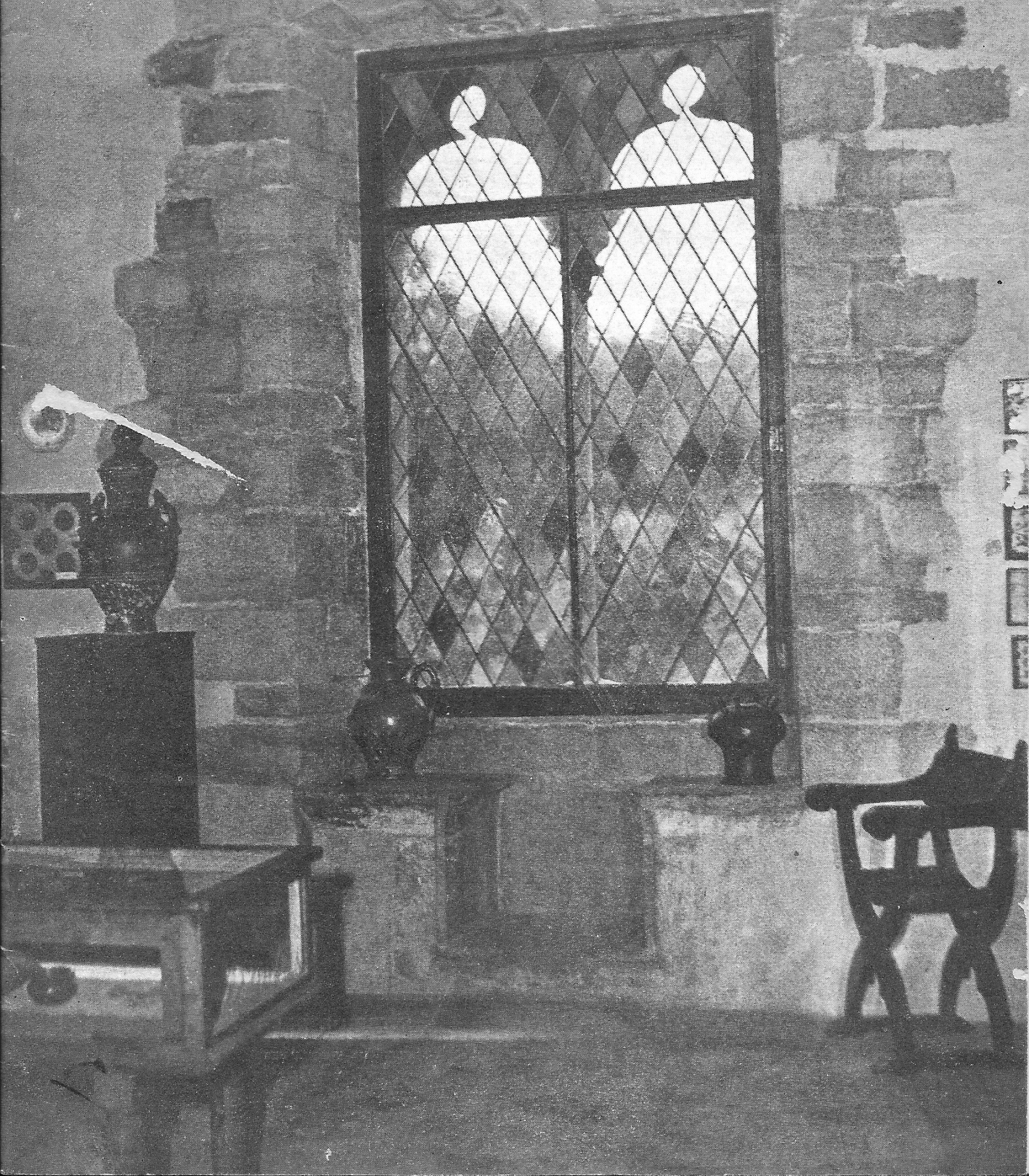

CENTRO EXCURSIONISTA DE TARRASA

CIRCULAR N.º 111

JULIO - SEPTIEMBRE 1963

PORTADA'

INTERIOR DEL MUSEU MUNICIPAL

CLIXÉ DE VIRGILI VERA

CENTRO EXCURSIONISTA DE TARRASA

ADHERIDO A LA FEDERACIÓN ESPAÑOLA DE MONTAÑISMO Y FEDERACIÓN CATALANA DE ESQUÍ

CIRCULAR N.º 111

JULIO - SEPTIEMBRE 1963

Pel seu interès publiquem en el nostre Butlletí, íntegrament, la conferència que el dia 19 d'abril del 1963 donà el senyor Josep Rigol, en el nostre Saló d'actes, sobre el Museu Municipal. La part de fotografies, a càrrec del senyor Josep M.ª Domènec, fou excellent.

El patrimoni artístic del nostre Museu d'Art

Abans de comentar el contingut del nostre Museu, ho serà dedicar, encara que molt sumàriament, unes paraules al Castell de Vallparadís, avui Museu Municipal.

Els nostres historiadors Soler i Palet, Josep Ventalló, i més recentment el benemèrit i entranyable amic fa poc traspassat Salvador Cardús i Florença, han debatut a bastament l'origen del Castell. A l'Arxiu de la Corona d'Aragó s'hi guarda el document que precisa aquest extrem i que transcriu pel seu interès:

“Jo, Compte de Barcelona, Ramon Berenguer III, venc el dia sis de les calendes d'Octubre de l'any 1110 al noble Cavaller Berenguer San-la i a la seva muller Ermesenda, un alou, amb les seves cases, horts, molins i masos, situat tot a la Parròquia de Sant Pere Egarrenc, en un paratge proper d'Egara, en el qual els compradors esmentats es comprometin a edificar-hi una casa i una fortalesa.”

Com és de tots sabut, el nostre Castell-Museu reuneix totes aquelles característiques consignades en el citat document. Podem, doncs, afirmar que la seva construcció data de la primera dècada del segle XII. Tot amb tot, estudis posteriors, tenint en compte diversos detalls de construcció posats al descobert durant el període de consolidació, fan creure que ja abans, en els segles X o XI, ja existia al-

gun "castrum" o altra edificació defensiva. Per dissort, avui no podem aportar l'argument decisiu per assegurar el que estem dient.

L'any 1953, l'Arquitecte Municipal, senyor Pratmarsó, fent prevalde la seva opinió, altrament contrària a la de la Junta de Museus, ordenà l'enderrocament d'uns soterranis que existien a la torre de l'angle nord-oest, la considerada més antiga de les set construïdes a les muralles exteriors. Anteriorment a la seva destrucció, en aquells soterranis, tot fent uns treballs de neteja, hi foren descobertes les senyals deixades pel cindri fet de canyes per a construir la volta; com sigui que aquesta pràctica era usada correntment al segle x i anteriors i que al segle xii ja havia desaparegut, ens mou a opinar sobre aquesta probable construcció anterior.

Altres detalls de construcció que fa creure una possible construcció anterior, són uns fragments de parets de les parts baixes de la muralla de llevant, on hi són ben visibles la manera constructiva emprada en els segles ix i x, anomenada per Sant Isidor "Opus spicatum", espina de peix actualment, pràctica aquesta en desús en el segle xii.

Sobre aquestes construccions del segle x-xi, vaig fer una planta —que està exposada al pati d'armes o claustre baix del Castell—, la qual va ésser enviada, per a la seva aprovació, al Servei de Conservació de Monuments de la Diputació de Barcelona, on hi donaren la seva conformitat. No us cansaré amb la llarga història dels traspassos i transformacions que des del segle xiv ha sofert el Castell, fins a mitjans del segle passat, que estigué a punt d'ésser enderrocat a mans d'un fabricant massa utilitarista, i providencialment salvat de la ruïna definitiva, gràcies a les gestions a benemèrits patricis, coronades per la decisió del batlle Alfons Vallhonrat, que inicià el que avui ja podem admirar com a Museu de la nostra ciutat. Ara, en honor a aquest Centre, em plau fer constar que en els anys 1910-13-14-18-23, es feren gestions en pro d'aquest Museu d'Art, i fruit de les mateixes, és l'haver-se salvat bona part del nostre Patrimoni Artístic.

Fet aquest petit resum històric del Castell, passem a comentar més o menys cronològicament les colleccions que conté. Hi són representades la pre-història amb unes peces interessants; una altra referent a l'època ibero-romana; una altra medieval, i una altra que comprèn tota l'època moderna fins als nostres dies. I també la nu-

mismàtica molt interessant, des dels imperis Grec i Romà, fins als nostres dies.

Passat el pont, avui d'un sol arc i que anteriorment degué ésser llevadís a jutjar per les restes de dos esperons encara visibles en els seus extrems, i passada la porta, ens trobem al vestibul, on podem admirar una Verge de marbre blanc que porta l'Infant Jesús als braços; la mateixa Verge que un segle endarrera figurà a la façana de l'Església Arxiprestal del Sant Esperit: bona escultura que datem del segle XVIII, per tal com les seves draperies en moviment, la seva actitud, el seu cànon no massa esbelt, són característics d'aquesta època. Una rèplica de la tapa del Sarcòfag que guardà les despulles de la fundadora de la Cartoixa de Vallparadís, Na Blanca de Centelles, l'original de la qual tapa és a la Cartoixa de Montalegre, i apart la inscripció que diu: "Hic jacet nobilis Dona Blanca de Centellis, fundatrix domus Vallis Paradisi", hi ha esculpit en baix relleu l'escut heràldic de la família Centelles, significatiu com a document. Durant els 70 anys que el Castell fou Cartoixa, aquest sepulcre era el presbiteri de la capella, avui gran sala gòtica, i en traslladar-se l'ordre cartoixana a l'actual monestir de Montalegre, ho foren també les despulles de la fundadora. Un banc de fusta amb talles policromades i daurades del S. XVIII amb restauracions poc reeixides. Tres pedestals amb tres figures de talla del S. XVII de mitjà mèrit artístic. Unes panòplies amb armes de tall i de foc del segles XVIII i XIX.

Passem de llarg davant de molts objectes de menys interès i entrem a la gran sala gòtica dita Tinellet, la més important del Museu. Aturem-nos en aquest fragment de casulla, un brodat del segle XVII, de dibuix molt acurat i harmònica coloració, és realment interessant. Procedeix de la collecció d'obres donades a la ciutat pel gran patrici Soler i Palet, a qui ens caldrà recordar freqüentment al llarg d'aquest escrit. Aquí tenim ara una petita pintura sobre planxa de coure que consta en el Catàleg com a probable retrat de la reina Joana —la Boja— per la molta semblança amb d'altres de la mateixa reina; procedeix també de la collecció Soler i Palet, i no es té referència del seu origen. Heus ací la pradella del retaule que abans de la revolta del 36 existia a l'Ermita de Sant Salvador de les Espases: consta de cinc requadres, en el centre s'hi veu un Ecce-Homo;

a la seva dreta, l'Anunciació i Santa Bàrbara, i a la part esquerra Santa Agnès i Santa Cecília. Que el retaule era una bona pintura del segle xv ens ho confirma aquesta part de la pradella que, tot i haver estat restaurada per unes mans inhàbils, les parts no repintades evidencien ésser d'un bon mestre. El retaule complet constava de cinc plafons amb la tradicional capçalera representant la Crucifixió; als dos plafons de la dreta hi era representada la Transfiguració; als dos de l'esquerra, la Resurrecció i Ascensió; i en el plafó central, més gran que tots els altres, el Salvador en actitud de beneir el món, recordant els primitius pantacràtors. Segurament aquest plafó fou pintat posteriorment als altres i possiblement amb motiu d'una restauració. Aquest àngel músic, talla en fusta; la seva procedència es desconeix, regalat al Museu per l'artista pintor Joan Colom; per l'expressió, les robes, l'instrument i el seu cànon més aviat allargassat i lleugerament ondulat, pot datar-se de les darreries del segle xv. Ací tenim emplaçat en un reclau de la muralla, una de les peces més notables del Museu: el sarcòfag metàl·lic trobat el 1958 a la barriada de Càn Anglada, prop de l'Ermita, on hi ha una necròpolis paleo-cristiana. Les seves dimensions són 196 de llargada per 47 d'amplada i 35 d'alçada. Té al·leació al 50 % d'estany i plom. En l'estudi que amb motiu d'aquesta descoberta fa l'arqueòleg Albert Balil, diu que no és cosa extraordinària la troballa d'un sarcòfag de metall, sino fos que es tracta en aquest cas d'un sarcòfag decorat, la qual cosa és excepcional; al garbellar la terra que l'omplia totalment s'hi trobà una agulla d'os de les que les dames romanes usaven per a subjectar-se els cabells. Ara, amb aquest document, podem donar amb una més precisa aproximació la data entre els segles III i IV de la nostra era, per tal com la moda d'aquestes agulles era aleshores vigent. La seva temàtica decorativa —diu Balil— correspon a una ben coneguda simbòlica funerària. L'ús del gorgòneion s'uneix a la gorgona, capaç de petrificar els possibles violadors de tombes. Els tipus de quàdriga corresponen ensem a les trobades en la decoració d'alguns vasos aretins i al de la quàdriga veçedora del mosaic circenc de Barcino. Un altre element més característic, és la divisió dels frontis decorats amb metopas frontonals; esquema decoratiu, que al meu judici evoca la disposició en nínxols o "ornacines" dels sarcòfags arquitectònics. Esperem que noves troballes de sarcòfags decorats confirmin aquesta relació.

Estem ara al davant d'un altre fragment de pradella, on hi és

representat el Crist entre dos Sants: és aquesta una pintura procedent amb força probabilitat d'algun taller dels molts existents en els segles xv al xviii, sense cap nota sobresortint.

Contemplem amb més atenció aquest bust de la col·lecció Soler i Palet, obra del segle xiii. Es una taula policromada de gran interès, no tan sols per la seva antigor, sinó perquè l'artista policromador donà a la imatge una tan acusada expressió i encara realitzada amb una simplicitat que hom no pot menys que recordar les meravelloses escultures egípcies i etrusques, meitat figuratives i meitat abstractes, acceptant, naturalment, allò de millor de cada tendència.

Continuem la nostra visita. Trobem aquesta petita talla, segons el Catàleg del Museu, imatge viatgera, d'entre els segles xv i xvi. Es tracta d'un interessantíssim exemplar dels emplaçats al llarg dels camins, a les entrades dels pobles que convidaven a un petit descans i a una oració als que anaven de camí; la seva factura i policromia revelen l'obra d'un imager, si bé no massa traçut, d'un sentimentalisme primitiu escaient a la religiositat de l'època.

Un altre retaule interessant és aquest que representa els 5 Sants Màrtirs —figura al Museu, en qualitat de dipòsit, per ésser propietat de l'Hospital de Sant Llàtzer—; és una pintura del segle xvi; per la seva temàtica no és una pintura de gran efecte, tot i els problemes que presenten aquestes composicions els personatges de les quals figuren en primer terme, amb llurs vestits iguals i sofrint el mateix martiri, que el pintor ha resolt amb força habilitat.

I ara una de les millors pintures del Museu és del segle xv i porta per títol "Pietat". Observeu el colorit, l'equilibrada composició, l'expressió de les figures i el seu moviment ple de rítmica elegància; les riques qualitats de la seva indumentària ajustada a uns cossos proporcionats i harmoniosos: és una veritable joia artística, obra d'un mestre de la Renància, com així ho fa pensar el seu peculiar caràcter goticista imperant al segle xv al centre d'Europa.

Un altre retaule de la mateixa època que l'anterior, és aquest que representa la vinguda de l'Esperit Sant: ara es tracta, però, d'un autor regional que no s'ha pogut identificar, com d'altres taules conegudes amb les mateixes característiques de colorit, composició, moviment de les figures i de semblants elements arquitectònics o de paisatge. El Dr. Charles Post, autor de la famosa "Historia de la pintura antigua en España", fou el primer a identificar moltes d'aquestes pintures anònimes com d'un sol mestre —avui portem el nom

de mestre Rusiñol— i així consta a tots els tractats de pintura. Aquest gran hispanista treballà incansablement, no solament per fer conèixer arreu del món la nostra cultura artística, sinó per divulgar també el nostre art romànic. Ens cal recordar alhora al Dr. Walter Kook, personalitat eminent en l'estudi de la pintura romànica i gòtica a Catalunya. Aquests dos nordamericans —traspassats recentment— Post i Kook, foren qui més contribuïren en l'estudi de la nostra pintura del segle VIII al XV. La seva consulta és imprescindible per a tots els qui vulguin iniciar-se en aquest període de l'art pictòric.

Trobem ara una altra taula d'igual tema, també del segle XV, amb totes aquelles qualitats abans esmentades més abaixades de to, amb menys eloqüència d'expressió, tot i ésser una bona taula catalana i de bon taller.

Per uns moments deixarem les pintures i les escultures, ja que es tracta de dos canalobres de ferro el que tenim al davant, és un bon treball de forja del segle XV o de principis del XVI, realitzat per una mà experta coneixedora de la matèria, que ha sabut donar-li un airós perfil i una gràcia harmoniosa i elegant.

Tenim ara una imatge sense policromar de factura molt detallada i polida; és obra de ben entrat el segle XVI; d'un moviment ondulat cultivant aquella característica de formes voleiadisses del barroc.

Heus ací un fragment d'altar del segle XIII, representant el martiri de Sant Bartomeu, de colorit ajustat, de dibuix característic d'aquest segle, de moviment i gest de les figures impressionants, a remarcar que és la taula més antiga que posseeix el Museu, és una obra franco-gòtica.

Una altra imatge de la Verge, de fusta policromada, obra del segle XII; és l'anomenada Verge de Sant Cugat, la més antiga de totes les de fusta.

Policromia. Verge de Sant Cugat. A la part posterior s'hi reproduceix un teixit compost de circumferències tangents i secants de dos radis diferents, el seu colorit de blaus, rojos i ocres és molt harmoniós; en el nostre Museu Tèxtil Biosca s'hi guarden teles semblants i de la mateixa època, el del Museu és un valuós document per a l'estudi dels teixits romànics.

Contemplem ara el retaule de majors proporcions del Museu: Es dedicat als Sants Metges, St. Cosme i St. Damià, obra del segle XV.

Era costum en el dit segle l'existència de cofradies dels Sants Metges, similar a la que va existir en el segle xv, en la nostra Església de St. Pere quina era administrada pels veïns estrangers o forasters i que tenien per llurs patrons els dits Sants.

Sota d'aquest retaule hi ha una caixa de les dites de núvia d'estil gòtic, és molt fina d'execució i dibuix.

Una altra imatge de talla sense policromar; hi ha senyals d'haver estat banyada en betums que li donen una entonació molt fosca; és la imatge de més gran tamany que hi ha a la sala, obra de finals del segle XIII. Comparant aquesta escultura amb la que hem vist de St. Cugat hi notem una mà menys experta, tot i la seva expressió entre ingènua i mística que la fa interessant.

Ara tenim un altre fragment de retaule, obra catalana del segle xv, on s'hi nota una gran participació dels col·laboradors del pintor, com ho fa pensar la decoració del fons del retaule amb un gran motiu estofat i daurat.

Aquesta imatge, l'última del presbiteri de l'antiga església cartoixana, és neta de tota policromia i més primitiva que l'anterior, recorda les romàniques i ens revela també que és feta per un mestre imager amb poc domini de l'ofici i del material que treballa.

Ara una petita taula representant la Verge amb l'Infant Jesús als braços; el mantell fosc amb una petita sanefa ornada amb una creueta d'estil bizantí, afegit a la coloració de tons foscos (sèpies), que no són els usuals dels nostres pintors de la mateixa època, fa pensar en els iconos polacs.

Troblem ara un cap de Crist, en cuir de pulcra execució, que demostra en el seu autor un coneixement tècnic dels procediments emprats a Andalusia al segle xvii, tècnica dels cordovans i guadamacils.

Un altre cap de Crist, aquest pintat sobre pergamí, posseeix el rar detall d'un troquelat emmarcant la testa, destinat potser més que a un quadre a decorar les tapes d'un llibre o a plafó d'un moble de l'Església.

Veiem ara una Crucifixió del segle xvi, ben segur l'encapçalament d'algun retaule, tal com s'estilava a l'època.

La figura que segueix, és una talla del segle xviii, que conserva algunes parts de la policromia primitiva; les robes hi són tractades amb simplicitat, no així el cap, que reflexa tota la gràcia i la bellesa de les imatges de l'època.

Tocant al sostre hi ha una pintura del segle passat, un Sant Sopar; és obra del pintor Lorenzale, que va dirigir i orientar les ensenyances artístiques a l'Escola de Llotja de Barcelona, i mestre del nostre gran Francesc Torres Armengol, que tantes i bones obres de pintura va deixar-nos.

Ací tenim una pedra on s'hi llegeix en caràcters aràbics: "No hi ha més vencedor que Alà", i a sota hi ha una altra inscripció indesxifrable, que segons opinió dels epigrafistes no és completa, per la qual cosa es feren unes escates a dreta i esquerra, sense resultat.

Una altra talla del segle XIII, molt mutilada, hi falta l'Infant Jesús, és semblant a l'anterior.

Detenim-nos en aquest tríptic amb un Sant a cada compartiment. La pintura no és massa interessant, però els daurats, els troquelats i altra ornamentació en fan una obra gairebé d'orfebreria. Es pot datar del segle XV.

A continuació trobarem dues taules amb el mateix tema de la Crucifixió. Aquest, de finals del segle XV, té d'interessant un fons amb motius arquitectònics, probablement fet per una mà diferent del de les figures, que tot i no ésser d'un gran mestre són expressives i de dibuix acurat.

Aquesta altra que segueix és una obra molt millor, feta probablement mig segle abans, amb uns conceptes innovadors, com ho demostra el seu fons amb una ciutat murallada, un bosc i uns camps conreats. Es una obra interessant.

Una quadret pintat sobre planxa de coure del segle XVII, de l'Infant Jesús amb la llegenda que diu: "Com és que em buscàveu? No sabíeu que jo he d'estar a casa del meu pare?" Es una bonica pintura.

Un altre quadret, el més petit que hi ha a la sala, fa 20 per 20, i és una deliciosa pintura d'escola italiana del segle XVII.

Clourem la visita d'aquesta sala amb la visió d'un retaule adquirit fa poc. Es una valuosa taula del segle XVI, de gran riquesa de colorit, equilibrada composició i ben reeixit dibuix; obra de gran vistositat, amb tota probabilitat d'un mestre d'Umbria, per tal com la disposició de les figures de la Verge, de l'Infant Jesús, de Sant Joan i el paisatge del fons, és característic dels pintors d'aquella regió d'Itàlia.

A la part alta de les parets d'aquesta sala hi ha les pintures

murals dels segles x i xiii, procedents de l'església vella de Rellinars, recuperades dissortadament en un estat molt deficient de conservació; la més interessant, per la seva temàtica, és una figura femenina amb dues serpents que pugen més amunt de la cintura, manera corrent en aquella època de simbolitzar la luxúria.

Un altre plafó de gran tamany representa uns guerrers amb una fortalesa al fons. S'ha de datar al segle xiii.

Del segle x, hi ha un fragment representant un monstre infernal, en vermell.

Em plau fer constar que aquestes pintures són al nostre Museu, en bona part, gràcies a la decidida col·laboració de l'artista pintor i amic Llorenç Muntada.

Entrem ara a la sala que anomenem de la Caixa d'Estalvis, per haver-se, aquesta Entitat, fet càrrec de les despeses que ocasionà la seva restauració.

El més notable d'aquesta sala, és, en primer lloc, un bust de marbre, obra del nostre gran escultor Josep Llimona.

Altres dos retrats porten la signatura de Vignoli, retratista del segle passat, antecessor dels fotògrafs; són dibuixos aquarellats fets amb mà destra i delicada; sens dubte són els dos millors dibuixos del Museu.

Heus ací, una pintura sobre fusta, és un icon rus, amb totes les influències bizantines, representant una escena bíblica del profeta Isaïes. Obra del segle xvii.

Segueixen ara tres vitrines amb camafeus, joies, esmalts, miniatures i d'altres objectes, la major part dels quals dels segles xvii al xix, i una xapa de cavall del segle xv, molt interessant.

Som ara al pati d'armes o claustre baix. Entre altres coses interessants veiem aquests dos capitells visigòtics de l'Església de Rellinars. (Treballats per dues bandes solament.)

Un altre capitell romànic, i fou recuperat prop de Catellbisbal, on serví de pica per a l'aigua beneïta en una capella; notable exemplar. Valuós capitell romànic, donat al Museu per En Joan Colom, no s'en sap la seva procedència.

Trobem ara la "lauda votiva", procedent també de Rellinars, peça de gran importància arqueològica. Pel tipus de lletra podria datar-se de finals del segle iii o principis del iv, la qual cosa podria explicar la presència del símbol cristià de la primera ratlla. Hom no pot, però, afirmar d'una manera absoluta que aquesta lauda sigui

cristiana. Entre altres raons hi ha el nom *Europor* —divinitat que no hem pogut identificar en cap tractat consultat—, incluint el "Corpus".

Salvant diferències de lectura i interpretació, voldria dir quelcom: Dedicat al Déu *Europor*, la pietat de Caia Marcia a la divinitat en va tenir cura; o bé la pietat de Caia Marcia dedica al Déu *Europor*..., encara que en aquesta segona fórmula deuria ésser *Marciae*, a més hi ha la contradicció de *Deo* i *Dea*. Deixem que els epigrafistes hi diguin la seva opinió, ja que són ells qui ho deuen posar en clar.

Làpida romana, procedeix de les excavacions de Sant Pere.

Altra làpida on s'hi pot endevinar la dedicació a l'Emperador August, també procedeix de Sant Pere.

Escut de Terrassa, que figurà a les fonts que existiren a la Plaça Vella, adossades al Palau.

Creu gòtica del segle xv, procedent de la Plaça de la Creu Gran, detall d'un braç de la mateixa.

Entrem ara a la Sala Capitular, la més rica d'ornamentació arquitectònica del Castell, on hi ha instal·lada la collecció de numismàtica; conté una nombrosa representació nacional i estrangera, des dels imperis Grec i Romà als nostres dies. Amb molt de sentiment dec dir que les monedes que varen encunyar-se seques de Terrassa, les famoses de cinc rals de plata i els sisens de coure que encunyà l'Universitat forana, no hi són representades.

Al centre de la mateixa sala hi ha una vitrina que guarda diversos fragments de terrissa Ibèrica, Grega, Romana i altres objectes, recuperats en diferents excavacions fetes a Terrassa i la seva comarca. Destaquem pel seu interès arqueològic els vasos trobats en un sepulcre en forma de sitja de la primera edat del bronze; aquest es trobà a un quilòmetre de Terrassa i sota mateix de la casa pairal anomenada Càn Bosch de Basca, en el tall de la carretera de Terrassa a Rubí.

Al mes d'octubre de l'any 1916 fou excavat totalment, i entre altres objectes s'hi poqueren recollir els vasos ací exposats; és una terrissa feta a mà, de color rogenc negrós i d'una superfície allisada.

El mateix any es feu altra excavació als paratges de Càn Misser, per tenir referències d'una necròpolis d'incineració de la primera edat de ferro i del tipus anomenat d'Hallstat. Dits treballs

donaren el resultat de la troballa de 48 urnes, d'aquestes el Museu en guarda 3 i d'altres donades per la casa Segués Donadeu, les que es poden contemplar, tenen un gran interès pels seus respectius motius ornamentals en el coll del vas. Aquests sepulcres o vasos sempre eren tapats per una mena de plat fondo.

Ací es pot contemplar la fíbula o sivella visigòtica, trobada pel C.E.T. a Coll d'Eres.

Venen després unes antefixes, l'una fou trobada en el pla de les Bruixes (Sant Pere); l'altra al fer uns treballs de paleta al carrer de Sant Antoni.

Hi ha un collaret d'òs que procedeix d'una de les tombes, trobades al fer les últimes excavacions dintre la nau de l'Església de Santa Maria i correspon al que estava cobert pel bonic mosaic dels pavons reials, actualment exposat en la dita església.

Som ara al pis del Museu i la primera sala que trobem és la de ceràmica. Podem contemplar una àmfora romana que junt amb altres dues foren trobades al carcany de la volta de l'absis de Santa Maria. El Plat xinès que es troba és un bon exemplar del segle XIX, representa una escena mística, fou donat al Museu per N'Antoni Armengol (pintor).

Es molt notable la collecció de rajoles que té el nostre Museu, aquestes que ara trobem en són una demostració. En la mateixa sala s'hi admiren diversos plats amb reflexes metàl·lics dels segles XVI i XVII. Una collecció de plats catalans molt interessant.

Entrem ara a la sala de pintura i escultura contemporània. El mestre terrassenc En Pere Viver hi té un quadre amb el tema de Sant Llorenç del Munt. El nostre gran retratista Francesc Torres i Armengol hi és molt ben representat. Hi ha un retrat molt emotiu que és la seva madastra. Una bona escultura, és un cap, obra de Francesc Pèrez Mateu. Altre mestre terrassenc, En Tomàs Viver, hi és representat amb un paisatge, lluminós i molt reeixit, d'Espinalbet. Actualment la família Viver ha fet donació d'altra obra que m'atreveria a dir de les millors de la seva producció. L'escultor Alentorn ens demostra la seva afinada maestria amb un bust del gran batlle Rius i Taulet. Es pot contemplar una aquarella del pintor alemany Wesel, és la millor obra d'aquesta tècnica que guarda el nostre Museu. Un acurat estudi, obra de l'escultor Clarà. El pintor anglès Clover ens demostra la seva afinada sensibilitat amb un bucòlic paisatge dels Alps Suïssos. Una deliciosa composició ("La

Musa”), és obra de la nostra conciutadana, la delicada escultora Concepció Blay. Un bonic i ben resolt efecte de llums, és una obra del pintor Pausas. El nostre gran escultor que fou en Josep Armengol ens revela amb una airosa figura les seves grans qualitats d’escultor sensible i delicat.

Hi ha unes imatges de plata sisellada i repujada, són obra del segle XVII. Hi ha també una planxa repujada a mà, és part d’un faristol, és un bon treball de plater, segle XVII.

Sortint al claustre alt es poden contemplar unes terres cuites, dites sucarrats, són procedents d’un artesanat del segle XVIII.

Es pot contemplar, a l’última sala del Museu, com a colofó del que hem vist, aquesta Verge del Carme, obra del pintor Manuel de Quesada, pintor andalús del segle XIX, és aquesta l’última obra adquirida pel nostre Museu. I donem ací finalitzada la nostra visita al Museu.

COMISION DE CIENCIAS Y ARTES

Sección de Mineralogía y Petrografía

Como consecuencia de la petición efectuada a Minas del Dubra, S. A., de Carballo (La Coruña), a finales del pasado año, se han recibido los minerales siguientes: 1. *Ilmenita*, aluvión mineralizado, de roca gábrica descompuesta. 2. *Ilmenita*, aluvión lavado. 3. Roca gábrica, eruptiva, conteniendo cristales de ilmenita. Todos son de la mina “Yago”, de Carballo, explotada por la indicada sociedad, que beneficia la ilmenita, uno de los minerales de titanio más importantes.

Donativo del socio Domingo Bellot, han ingresado también los dos minerales siguientes: 1. *Cuarzo ahumado*, cristal transparente de tamaño medio procedente del Monte Galenstoch, cantón de Uri, Suiza. 2. *Hulla*, asociada a calcita espática blanca, de Colunga (Asturias).

Procedentes de la Compañía de Azufre y Cobre de Tharsis, Lda., de Huelva, han ingresado los dos minerales siguientes: 1. *Pirita de hierro*, de la Corta “Sierra Bullones”. 2. *Pirita ferrocobrizada*, de la Corta “Filón Centro”, ambos de Minas de Tharsis.

De la Compañía Española de Minas de Riotinto, S. A., Huelva, y de sus minas de Riotinto, se han recibido, como consecuencia de la petición correspondiente, los siguientes minerales: 1. *Pirita de hierro*. 2. *Pirita ferrocobrizada*. 3. *Calcopirita*. 4. *Azurita*, asociada a *malaquita*. 5. *Blenda*, en mezcla con algo de *galena*. 6. *Limonita*. 7. *Sílex*.

CRONICA

EXCURSIONS REALITZADES

Día 10 febrer

Excursió amb esquís al Montseny, amb ascensió al Matagalls, pels senyor S. Prat, J. M.ª Soler, M. Planchat i A. Garriga. (Aquesta excursió fou oblidat de consignar-la a l'anterior Butlletí.)

Dia 12 abril

Travessia amb esquís: Ransol-El Serrat (Andorra), amb ascensió al Pic de Sarrera, efectuada per 17 socis.

Dia 19 abril

Travessia amb esquís: "Tres Colls", de Núria, amb 12 assistents.

Dia 28 abril

Amb autocar, uns 50 socis visitaren Caldes de Montbui, Sant Miquel del Fai i Riells del Fai.

Dies 1, 2 i 3 juny

Esquís a la Regió de la Renclusa, amb 9 participants.

CONFERENCIES I PROJECCIONS

Dia 24 maig

El Sr. En Ricardo Casín, en el nostre saló de conferències, ens explicà l'ascensió a la paret sud del "Mac Kinley". Interessant fou la dissertació, que va ésser acompanyada de diapositives i un film en color. Fou molt aplaudit.

Dia 14 juny

—El Dr. Eduard Padrós de Palacios dissertà sobre un viatge titulat “Historia de la triple I”; amb la seva fàcil paraula complagué moltíssim al nombrós públic. La seva collecció fotogràfica, excellentíssima. La nostra felicitació al Sr. Padrós, així com també el nostre agraïment per la vetllada que ens proporcionà.

BIBLIOTECA

Ens hem subscrit a la revista “Serra d’Or”, la qual està a disposició dels senyors socis.

—El Sr. Ramon Amigó i Anglès ens ha fet donació de l’edició moderna de la Guia del Montsant i Serra de la Llena. Molt agraïts per la seva gentilesa.

—S’ha rebut de la F.C.M. el resum de les seves activitats des de la seva fundació, fins l’any 1962. Potser millor que diguem que és la seva pròpia història.

II MARXA DE REGULARITAT PER MUNTANYA

El dia 5 de maig es celebrà aquesta marxa. 19 equips foren els que sortiren a l’hora anunciada i tots 19 es classificaren. Encara que el circuit fou més llarg que en l’anterior edició, tots arribaren satisfets i prometeren assistir a la vinent. No donem la classificació per manca d’espai. El divendres dia 31 de maig es repartiren els trofeus al guanyadors.

DIADA DE GERMANOR**Dies 25 i 26 maig**

Amb un dia primaveral celebràrem la XXXII Diada de Germanor. Aquest any en el lloc insuperable de l’Ubach. L’assistència, nombrosíssima. (Càlculs no exactes xifren en unes 400 persones.) Els festetjos, molt concorreguts, prova de la joventut que assisteix al nostre Centre. A les cases comercials, el nostre agraïment per l’ajut a la Diada.

NECROLOGIQUES

Víctima d’accident de muntanya morí el passat dia 9 de juliol el Reverend Pare Escolapi, en Jordi Purull i Sanahuja (A.C.S.). Als seus pares, germans i a la seva Comunitat Religiosa, el nostre més profund sentiment per tal pèrdua.

Tenim també el dolor de comunicar als nostres socis la mort del Sr. Lluç Sala (A.C.S.). Tenia el n.º 2 de la nostra Societat. Encara que apartat de la vida activa, ell estimava de tot cor el seu Centre, ajudant en tot el que es projectava o s'emprenia. Una irreparable pèrdua per a nosaltres. A la seva família, els expressem el nostre més sentit condol.

DIADA DE SANT BERNAT DE MENTHON

Dia 13 de juny. En l'Església de la Sagrada Família celebrarem la Santa Missa i l'endemà diumenge la celebrarem a La Mola i seguidament la processó, finalitzant la diada a Can Torres, on es féu un Dinar de Germanor. Tots els actes foren molt concorreguts.

SECRETARIA

Per a poder enquadrar degudamente el nostre Butlletí, ens manquen el següens números: 68, 69, 71, 73, 74, 75, 78 i 79. Circular de la Secció de Muntanya: 1 i 8.

Si algun consoci els tingúes i es volgués desprendre d'ells, que passi per Secretaria. Per contra, podem cedir els números 93 al 108.

S. A. M.

XII "CURSET D'ESCALADA"

Tal como estaba anunciado se celebró el XII Cursillo de Escalada organizado por la S.A.M. y dirigido por los monitores señores M. Campos y Juli.

La eficacia de este Cursillo quedó bien demostrada en las diversas prácticas que se hicieron, desenvolviéndose todos los participantes con una voluntad y tesón dignos del mejor elogio, y observando en todo momento la buena organización y fraternidad entre todos, como es costumbre en todos los actos montañeros.

El cursillo se desarrolló bajo el siguiente orden:

Día 25 de abril: Prácticas de nudos en el local de la S.A.M.

Día 1 de mayo: Prácticas de "rappels", grimpada y desgrimpada en la "Roca Petanta".

Día 12 de mayo: Prácticas de escalada en libre en "Sots del Bach".

Día 19 de mayo: Prácticas de doble cuerda y escalada artificial en la "Agulla de les Fogaroses".

Día 2 de junio: Final de Cursillo en el "Trenca Barrals".

Fueron 11 los cursillistas aprobados, los cuales y en sesión celebrada el día 21 de junio, les fueron entregadas sendas medallas simbólicas del Cursillo.

Estamos seguros de que nuestros esfuerzos en fomentar este noble y bello deporte no serán en balde y que esta nueva promoción que hoy se inicia sabrá continuar esta magnífica labor y conquistar nuevos lauros para nuestro Centro.

FESTIVIDAD DE SAN BERNARDO DE MENTHON

Durante los días 15 y 16 de junio, en la cumbre de nuestro tan querido Sant Llorenç del Munt, se celebraron los actos en honor a nuestro Patrón San Bernardo de Menthon. Los actos se desarrollaron como sigue: Sábado, día 15, campamento en La Mola. Domingo, día 16, misa en el cenobio de La Mola y seguidamente procesión por los alrededores con la imagen del Santo, y bendición de útiles de montaña. Como final de fiesta tuvo lugar en "Can Torres" un "Dinar de Germanor", y al finalizar el ágape nuestro Presidente, señor Closa, pronunció unas sentidas palabras, por las cuales fue muy aplaudido.

Todos los actos fueron concurridísimos por numerosos grupos de montañeros, socios y simpatizantes.

EXCURSIONES

Días 22, 23 y 24 de junio

Nuria, Nou Creus, Carançà, Coll de Coma de Vaca, Refugio Coma de Vaca, Valle de Fresser, Caralps, Ribas, por 17 componentes.

Días 29, 30 de junio y 1 de julio

Puigcerdá, Maranges, Refugio Joaquín Folch, Portella de Maranges, Puig Padrós, Estany de Mal Niu, Guils de Cerdanya, Sanejá, Puigcerdá, por Juli, M. Campos y señora.

Días 28, 29, 30 de julio y 1 de julio

Pont de Suert, Estany de Cavallers, Refugi Biciberri, Aigües Tortes de Bohí, Gran Tuc de Colomers, Caldes de Bohí, por J. Fabrés y señora, J. M.ª Soler, J. Serra, M. Piera, J. Roura y D. Feiner.

ESCALADA

Día 13 de junio

"Cavall Bernat" y "Roca de l'Esquirol", por J. Serrat, R. Vilalta y amigos.

Día 16 de junio

"Les Castellasses", por J. Ayné y D. Silvestre.

Día 30 de junio

"Cova del Drac" (vía interior), por J. Serrat, R. Vilalta y amigos.

Día 7 de julio

"Roca de l'Esquirol" (vía Cincuentenario), por R. Vilalta y J. Serrat.

"G. E. S. A. M."

Relación de miembros que pasan a formar parte del Grupo de Escalada de la Sección de Alta Montaña y que les han sido entregados los distintivos, bajo el siguiente orden:

N.º 1. Delfín Feiner	N.º 6. Francisco Ullés
" 2. José M. ^a Serrano	" 7. Jaime Galofre
" 3. Julio Sánchez	" 8. Juan Llovet
" 4. José García	" 9. Angel Casanovas
" 5. Manuel Campos	" 10. Antonio Martínez

Escaladas efectuadas por miembros del "G.E.S.A.M.":

Día 12 de mayo

"La Germana Gran", por A. Casanovas y J. Galofre.

"La Roca Plana", por J. Galofre y A. Casanovas.

"Tap de Xampany", por A. Casanovas y J. Galofre.

"Roca del Salt" (vía rappel), por A. Casanovas, A. Martínez y J. Galofre.

Día 19 de mayo

"El Gegant de les Fogaroses", por A. Casanovas y J. Galofre.

Día 13 de junio

"Roca de l'Esquirol", por A. Casanovas y J. Llovet.

"Roca de l'Esquirol" (vía Cincuentenario), por A. Casanovas y J. Llovet.

Día 29 de junio

“Pared de la Cascada” (Sots del Bach), primera local, por A. Martínez, J. Llovet y A. Casanovas.

Día 30 de junio

“Pared Bestia”, por A. Casanovas, A. Martínez y J. Llovet.

Relació d'activitats de Vacances

PIRINEUS

Dies del 14 al 20 de juliol

Sallent de Gállego, Piedrafita, Pic de l'Infern, Balaïtous, Llaes d'Ariel, Refugi d'Arremoulit, Soques, Refugi de Pombie, Gran Pic del Midi d'Ossou, Bioux, Artigas, Colles Moines i Canfranc, pels socis F. Ballot, J. Barceló, J. Cardellach i M. Piera.

OSAINS (DELFINAT), ALPS FRANCESOS

Escalades de roca

Agulla Dibona (3.130 m.), en el Circ de Soreiller.

Le Rouget (3.417 m.), per aresta Nord i Couloir Oest (descens), en Circ de Soreiller.

Escalades mixtes

Les Bans (3.689 m.), des del Refugi La Pilatte, Glacier i arestes Est dels Bans.

Barre des Ecrins (4.103 m.), des del Refugi Caron, Glacier Blanc; Pic Lory (cara nord).

Gran Pic de la Meije (3.987 m), des del Refugi du Promontoire i Glacier Carré.

Meije central (3.970), travessia integral (en condicions difícils pel “verglas” i la neu de les arestes de la Meije), fins al Refugi de l'Aigle (vessant de la Grave).

La Meije fue la última de las grandes montañas de los Alpes a ser vencidas por el hombre, y Whymper, el vencedor del Cervino, dijo que su muralla sud era la más impresionante y la más grandiosa de las visiones alpinas. Posteriormente, ha sido también la menos frecuentada de todas, debido quizás a sus dificultades y también a una historia demasiado engalanada de tragedias. Su reputación es de una empresa alpinista de una sostenida dificultad, vertiginosa y aérea.

Después de la ascensión del famoso montañero catalán Luis Estasen, en el año 1923, La Meije se ha negado a menudo a los distintos intentos españoles que habían tenido lugar, fuese por el mal tiempo (de tan horribles consecuencias sobre esta montaña), o bien por las condiciones invernales de nieve y hielo sobre las verticales aristas. Al cabo de 40 años de aquella ascensión, en este mes de julio el Centro Excursionista de Tarrasa ha aportado la novedad de la primera presencia femenina en la famosa montaña y la primera travesía integral en condiciones muy difíciles, sin la ayuda de guías profesionales. Jaime Fabrés Amorós y su esposa, acompañados por sus amigos Pierre Birling y esposa, de Mulhouse, del Club Alpino Francés, han coronado, además de esta bella empresa, las cimas prestigiosas de la Barre des Ecrins (4.103 m.) por la arista helada del Pico Lory y el Glaciar Norte, y la ascensión de Les Bans (3.668 m.) por los seracs de La Pilatte y la Arista Este. La afiligranada Aiguille Dibona (3.130 m.) y Le Rouget (3.417 m.) por la Cresta Norte culminaron esta campaña excepcional, favorecida siempre por el buen tiempo.

CAMPAMENT DE CONANGLES (Campament de Vacances)

EXCURSIONS DE CAMPAMENT

Dia 17 de juliol

Llacs de Rius i Tort, per 17 components.

Dia 18 de juliol

Llac Rendón, Pic de Sarrahera, Llac de Rius, per 31 components.

Dia 19 de juliol

Pic Comtessa, per les Srtes. M. Dalmases i Ana Forns i els Srs. Soriguera, Altisen, Boada, Farreres i Martí.

Dies 16 al 26 de juliol

Es feren les següents excursions des del Campament: Viella - Lourdes - Canfranc - Candanchú - Pic de Aspe - Ordesa - Cotatuero i Bujaruelo. Components: R. Cunillera, J. Martí, A. Farreres i J. Martí.

Dia 15 de juliol

Tuc de Comtessa, per J. Galofre i J. M.ª Soler.

Dies 16 i 17 de juliol

Pic d'Avellaners - Biciberri Sud - Coma-lo-Forno - Refugi vivac Biciberri - Biciberri Nord - Bretxa Peyta - Coll de Mar - Estanys Tort i de Rius, per Srta. Margarida Dalmases i J. Galofre, A. Ventura, J. M.ª Soler i J. M.ª Mas.

Dia 19 de juliol

Tossal dels Llacs, per J. Galofre.

Dies 24 i 25 de juliol

Estany de Rius - Estany Tort - Bretxa Peyta - Refugi vivac Biciberri - Biciberri Nord, per M. Campos, A. Carbonell de Campos i Juli.

Dia 19 de juliol

Biciberri Nord - Punta Harlé - Refugi vivac Biciberri, per Benet Pagès, Isidre Puig i Jordi Serra.

Biciberri N, per cara N-O. des de Vall Biciberri, descens per Bretxa Peyta i Coll de Rius, per M. Massip, A. Garriga y M. Planchat.

Mulleres, per M. Massip, A. Garriga i J. M.ª Mas.

Mulleres, per Srtes. Margarida Dalmases i Anna Maria de Mas i els socis Benet Pagès, Jordi Serra, Jaume Roure i Josep M.ª Soler.

EXCURSIONS DE VACANCES

Dies 13 al 27 de juliol

Torla - Vall d'Ordesa - Clavijas de Soasso - Refugi de Goritz - Cillindre - Mont Perdut - Soum de Ramond - Bretxa de Rolan - Refugi de Serradets - Gavarnie - Astazou Occidental per l'aresta NO. - Vall de Pineta - Bretxa de Touquerouye - Gavarnie - Refugi de Baicelance - Petit Vignemale - Planta Chosenque - Pitó Carré - Pique Longue - Clot de La Hout - Cerbillona - Pic Central - Montserrat (per l'aresta del petit Vignemale) - Vall de Gaube - Coll de Aulettes - Vall d'Aran i Ordesa, per A. Casanovas i J. Llovet.

Dies del 18 al 27 de juliol

Espot - Refugi J. M.ª Blanch - Saburedo - Peguera - Sant Maurici - Encantat Gran (via enforcadura) - Estany Llonch - Estany de Cavallers - Refugi vivac Biciberri - Biciberri N. i Bohí, per J. Serrat, J. M.ª Freixas, J. Rodríguez, socis del Centre, i A. Díez, del C.E.C.

Dia 22 de juliol

Exploració en els subterranis i mines abandonades dels castells de "Les Tours" (Aude). França.

Dia 23 de juliol

Visita turística amb guia a "Les Grottes de Limousis" (Aude), França, per D. Bellot, J. Grau i A. Grau.

E S C A L A D A

Dia 11 d'agost

"Roca de l'Esquirol" (nocturna), per L. Andreu, F. Bellot i A. Grau.

Dia 11 d'agost

"Cap de Mort", per L. Andreu, F. Bellot i A. Andreu.

Dia 4 d'agost

"Bauma primera de Sescorts" (via Josep Turó), 1.ª ascensió, per J. Vila, P. Vila, J. M.ª Galcerán, J. M.ª Escoda i J. M.ª Roset.

SECCIÓ FOTOGRAFICA**XXVIII SALO DE FOTOGRAFIA I VIII DE MUNTANYA****1.ª Edició, amb Classificació General i Local**

El Jurat de l'Agrupació Fotogràfica de Catalunya, compost pels senyors En Josep Castells i Villacorba, En Jordi Munt i Ferré i en Wifred Julbe i Gallén, fent de Secretari En Josep Costa i Brunet, acordaren concedir els premis establerts, segons mèrit de les obres, tal com segueix:

Classificació General Tema Lliure

Primer premi: "Doroty"; segon premi: "Viernes Santo"; tercer premi: "Retrato de M.ª Rosa"; quart premi: "M.ª Rosa"; cinquè premi: "Sorpresa"; accèssit: "Vallès 1962".

Classificació Local Tema Lliure

Primer premi: "Doroty"; segon premi: "Viernes Santo"; tercer premi: "Retrato de M.ª Rosa".

Classificació Unica General Muntanya

Primer premi: "Forcanada"; segon premi: "Escalada alpina"; accèssit: "Detalle Puymorens".

Resultant guanyadors:**Classificació General Tema Lliure**

Primer premi: Copa Excm. Ajuntament i 1.000 pts., a En Jordi Vilaseca i Parramón; segon premi: Copa Centre Excursionista i 500 pts., a En Josep M.ª Alberó i Botella; tercer premi: Placa Car-

les Durán, a En Tomàs Ferrer i Baldó; quart premi: Copa Foto Film, a En Josep Homs i Dulcet; cinquè premi: Copa Casa Ortiz, a En Vicenç Estrella i Riu; accèssit: Placa Kodak, a En Francesc Fainé i Estivill.

Classificació Local Tema Lliure

Primer premi: Copa Instituto Industrial i 500 pts., a En Jordi Vilaseca i Parramón; segon premi: Copa Altimira, a En Josep M.ª Alberó i Botella; tercer premi: Copa Bros, a En Tomàs Ferrer i Baldó.

Classificació Unica General Muntanya

Primer premi: Trofeu Casa Francino i 500 pts., a En Manuel Planxat i Villacampa; segon premi: Medalla Casa Balada i 250 pts., a En Jaume Fabrés i Amorós; accèssit: Placa Gevaert, a En Tomàs Ferrer i Baldó.

I la col·laboració de les cases Negtor, Mafe, Gevaert i Kodak, que han donat material fotogràfic per a repartir entre els guanyadors esmentats.

* * *

El concurs d'aquest any ha estat de transició, doncs anem vers el concurs provincial, a celebrar ja l'any que vé i més endavant el concurs nacional, tot guardant sempre una classificació local. D'aquesta manera veurem més fotografies, especialment de muntanya, que sense menysprear el tema "Lliure", és el que més interessa al Centre. Les raons que ens mouen a fer aquests canvis són que cada dia hi ha menys participants de tema "Muntanya"; concretament, en aquest concurs s'han presentat un total de 96 fotografies, de les que només en varem penjar 75; i d'aquestes només 10 eren per "Muntanya", obligant-nos a incloure-hi dins aquest tema diverses fotografies que millor hauria estat deixar-les com a tema "Lliu-

re", doncs eren paisatge pur. Hom no pot dir pas que no hi hagin bons premis; els d'aquest any superen en molt als de l'any darrer. No obstant, no ens podem queixar, doncs en general, encara que el nombre de fotografies presentades fou més reduït que l'any passat hem vist més qualitat i podem dir que dins la modèstia del nostre Saló hi havia fotografia d'avui, fotografia de gent que veu enllà i pensa en fites més llunyanes encara i que aquesta gent és de Terrassa i alguns, pocs dissortadament, del nostre Centre. En tant, doncs, sols ens resta expressar el nostre millor agraïment a tots aquells qui amb els seus Premis, material o fotografies, ens han ajudat a millorar.

El repartiment de premis es farà, si Déu vol, a començaments de tardor i s'anunciarà oportunament.

La Secció de Fotografia està preparant un concurs de diapositives, tema "Vacances 1963", només per a socis del C.E.T., i dins de pocs dies enviarem les bases.

**PUBLICACIONS DEL
CENTRE EXCURSIONISTA DE TERRASSA**

S'ha posat a la venda el

**Mapa topogràfic
de Sant Llorenç del Munt**

**Des de Mura fins a Terrassa i del Riu Ripoll a la Riera
de Rellinars**

CONSOCI, ADQUIREIX-LO I PROPAGA'L

DECORACIÓN

ELLSA

Carretera Martorell, 58

Teléfono 4913

ESQUÍS

ALTIMIRA

Accesorios y reparaciones de todas clases - Servicio de alquiler,
Pupilaje y lacaje - Surtido de esquís económicos, por encargo

Venta de material **Attenhofer**
Esquís - Bastones - Fijaciones

Carretera Moncada 59 - Teléfono 5076

TARRASA

DEPORTES ALPINOS

Les ofrece el mejor material a los precios más asequibles en

MONTAÑA, CAMPING, ESQUI, TENIS Y HOCKEY

Consulte precios

Rutlla, 31 - Tel. 4069 - TARRASA

deportes aneto

Mayor, 36 - Teléfono 3047

SE COMPLACE EN OFRECER A SU DISTINGUIDA
CLIENTELA SUS SECCIONES DE DEPORTES DE
VERANO:

ALPINISMO
CAMPING
CARAVANING
NATAACION
ESCAFANDRISMO
etc., etc.

EN NUESTRO COMERCIO ENCONTRARA UN
EXTENSO SURTIDO DE MATERIAL NACIONAL
Y EXTRANJERO A PRECIOS POPULARISIMOS
CON GARANTIA DE CALIDAD.

FOTOS

francino

Plaza España, 13

Teléfono 2833

TARRASA